

ชื่อรายงานการวิจัย:	ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะแบบบายนจังหวัดบุรีรัมย์
ผู้วิจัย:	ดร.รุ่งสุริยา หอมวัน, พระมหาถนอม อานนโท (ชิตรัมย์), ดร. และ ดร.ธนนต์ชัย พัฒนะสิงห์
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๒
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมแบบบายน ๒) เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมแบบบายนในจังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรคือปราสาทขอมศิลปะแบบบายนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๖ แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ผลการวิจัย พบว่า

๑. จารึกปราสาทบายน ในจารึกปราสาทบายนพบที่ปราสาทบายนมี ๔ หลัก ในจำนวนนั้นมียู่ ๒ หลักที่มีเนื้อความกล่าวถึงการประดิษฐานพระชัยพุทธมหานาคในเมืองซึ่งน่าจะหมายถึงชื่อเมืองในภาคกลางของไทย เมืองดังกล่าวยังมีชื่อปรากฏอยู่ในจารึกปราสาทพระขรรค์ด้วยคือ จารึกหลักที่ ๒๙๓ ที่โคปุระด้านตะวันออก ทิศเหนือกล่าวถึงการประดิษฐานพระชัยพุทธมหานาคในเมืองศรีชัยราชบุรี ซึ่งน่าจะหมายถึงเมืองราชบุรีและยังกล่าวถึงการมีพระโกษชัยคุรุไวฑูรยประภา ณ เมืองนี้ ซึ่งพระโกษชัยคุรุไวฑูรยประภา นี้ เป็นเทพเจ้าแห่งการรักษาโรค ซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ทรงนิยมสร้างไว้คู่กับโรคยาศาลเพื่อให้ทรงบำบัดรักษาผู้ป่วย และจารึกหลักที่ ๒๙๓ ที่โคปุระด้านตะวันออก ทิศเหนือเนื้อความกล่าวถึงการประดิษฐานพระชัยพุทธมหานาคในเมืองศรีชัยวัชรปุระ ซึ่งน่าจะหมายถึงเมืองเพชรบุรีและยังกล่าวถึงการมีพระโกษชัยคุรุไวฑูรยประภา ณ เมืองนี้ เช่นเดียวกัน

ส่วนศิลปะแบบบายนที่พบในจังหวัดบุรีรัมย์ มี ๖ แห่ง ประกอบด้วย

- ๑) วิหาร ๒ หลัง ที่ปราสาทพนมรุ้ง คือวิหารใต้ และวิหารเหนือ
- ๒) ปราสาทหนองปล่อง อยู่ที่ ต.หนองปล่อง อ.ชำนิ
- ๓) ปราสาทบ้านโคกปราสาท (โคกจิว) อยู่ที่บ้านโคกจิว ต.ปะคำ อ.ปะคำ
- ๔) กุฏิฤาษี (ปราสาทบ้านบุ) อยู่ในเขตโรงเรียนบ้านบุวิทยาสรณ์ บ้านบุ หมู่ที่ ๕ ต.จระเข้มาก อ.ประโคนชัย
- ๕) ปราสาทน้อย (กุฏิฤาษี) อยู่ที่บ้านโคกเมือง ต.จระเข้มาก อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์
- ๖) ปราสาทหินกุฏิฤาษี (หนองบัวราย) อยู่ที่บ้านหน้าเขาพนมรุ้ง อ.เฉลิมพระเกียรติ

๒. เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมแบบบายนในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า คุณค่าและอิทธิพลของศูนย์การเรียนรู้ศิลปะแบบบายนที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ในด้านการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการผสมผสานเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น มีกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในสังคม การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

สมัยใหม่ มีโรรคยาศาลในชุมชน มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกองทุนและธุรกิจชุมชน มีประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น, ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะแบบบายนนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ความสามัคคีของคณะกรรมการ การจัดทำงบประมาณเพื่อดูแลและพัฒนา จัดหาบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน สนับสนุนการดำเนินงาน การติดตามและประเมินการปฏิบัติงาน, ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะแบบบายนเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้ชุมชน ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีชีวิต การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของชุมชน การส่งเสริมให้มีการพัฒนาและนำนวัตกรรมมาใช้ การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากภายนอก แสวงหาฐานข้อมูลภาคีเครือข่าย สร้างแรงจูงใจให้เกิดการร่วม มีการระดมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และมีเครือข่ายสัมพันธ์, ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะแบบบายนเป็นการถ่ายทอดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนางาน ด้านการพัฒนาคน ด้านการสร้างองค์ความรู้ และด้านการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม, ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะบายนเป็นแหล่งบริการข้อมูลประวัติศาสตร์ของศิลปะแบบบายนในจังหวัดบุรีรัมย์ แหล่งบริการข้อมูลประวัติศาสตร์ศิลปะแบบบายน ควรประกอบด้วย คน องค์ความรู้ สถานที่ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี

Research Title: Bayon Art Learning Centre of Buriram Province.
Researchers: Ph.D. Rungsuriya Homwan, Ph.D. Phramaha Thanorm Arando (chitram), and Ph.D. Thananchai Pattanasing
Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buriram Buddhist College
Fiscal Year: 2562 / 2019
Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) To study history, art and culture Bayon., 2) Learning Center to develop a cultural policy in Buriram. Carried out by means of qualitative research. The population is Khmer art in Bayon province of Buriram, Number 6. The instruments used to collect data was interviewed by the researchers themselves.

The result of research shows that:

1. Bayon Inscription The inscription Bayon Meet the Bayon with four core. Among them were the two main bodies of the Phra Buddha Maha Chai Nat in City. This likely refers to a city in the central part of Thailand. he city is also named in the inscription of Preah Khan The inscription is 293 on the east Gopura. North to the Phra Buddha Maha Chai Nat Chai Si in the city of Ratchaburi. This likely refers to Ratchaburi and is also mentioned in the Holy Guru Devo Beach Bhopal Company's books at the Ambassador City. Bhopal, which the Company Chayapol Guru sensitive diplomatic RY Praphasri this. The god of healing The Jayavarman 7. created popular with drug treatment court order for the treatment of patients And inscription at 293 East Gopura North said the body of Phra Buddha Maha Chai Nat prevails in Sri Watcharapura. This likely refers to Phetchaburi and also discussed with the Company Bhopal Chayapol Ed White Witoonchart books at this city as well.

The art Bayon found in Buri Ram is 6 Include

- 1) Temple 2 is the temple of Prasat Phanom Rung temple south and north.
- 2) Castle Nong Plong At Nong Plong subdistrict Chamni district.
- 3) Castle Baan Kog prasart (Kog ngiw) at the Baan Kog ngiw Pakham subdistrict, subdistrict district.

4) kuti hermit (ban bu castle) in the school area of ban bu wittayasarn, ban bu village, village no. 5, crocodile mak subdistrict, prakhon chai district.

5) prasat noi (kuti ruesi) located at ban khok mueang, chorakhe mak subdistrict, prakhon chai district, buriram province

6) prasat hin kuti rasi (nong bua rai) at ban phanom rung teacher chalemprakiet

2. to develop the bayon culture and cultural learning center in buri ram province, it was found that the value and influence of the bayesian art center on the local way of life in terms of blending knowledge, skills and techniques for integrating technology in living and careers in accordance with local contexts, here are rules to live together in society. introduction to modern technology, there are hospitals in the community. with management of natural resources and the environment there are funds and community businesses. with traditions and local knowledge, bayon art learning center leads to unofficial learning process, lifelong continuous learning unity of the board procuring budgets for supervision and development, ecruit personnel, support operations, monitoring and evaluation of operations. bayon art learning center is a source of opportunities for learning in the community by promoting and developing learning sources for life Meeting the learning needs of the community, Promoting the development and innovation, Promoting the development and innovation, Linking external knowledge, Seek the database of network associates. create incentives for participation, Mobilizing resource sharing and have a network relationship. The bayon art learning center is a way to exchange experiences and exchange benefits for job development, Human development knowledge building and in creating a culture of participation. Bayon art learning center is a source of historical information about bayesian art in buri ram province, Bayon art history information service should consist of people, knowledge, places and technological infrastructure.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขรายงานการวิจัยอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้เนื้อหาของกรวิจัยนี้ชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องวิจัย ซึ่งประกอบด้วย พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร., พระครูศรีปัญญาวิกรม, ผศ.ดร., พระมหาพจน์ สุวโจ, ผศ.ดร., พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, ผศ., และ รศ.ดร.ทวิศักดิ์ ทองทิพย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสัมภาษณ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความเมตตาในการเก็บข้อมูลการวิจัย

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีของงานวิจัยฉบับนี้ขอมอบบูชาพระคุณบิดา-มารดา และพระคุณของครูอาจารย์ทุกท่านได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ และจริยธรรมอันดีงาม และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ดร.รุ่งสุริยา หอมวัน และคณะ

๒๖ กันยายน ๒๕๖๒